

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם

האשה
החשובה ורודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק
כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הר"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
חתם סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5773333

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

מסכת בבא בתרא קל"ה-קמ"א

בס"ד, י"ז טבת תש"ע

גליון מס' 554

השבוע בגליון

- ◆ נדבת ח"י רוטל לל"ג בעומר
- ◆ אלו שלמדו משניות לעילוי נשמתם...
- ◆ אב שהורה לבנו לומר עליו קדיש י"ב חודש
- ◆ שכירת אדם לאמירת קדיש
- ◆ בת רשאית לומר קדיש?

- ◆ חכמת הגימטריאות
- ◆ גימטריה לגימטריה...
- ◆ האתרוג שחזר בלי פיטם...
- ◆ לא החזיר את האתרוג אבל נחשב כמי שהחזירו
- ◆ האם בן יחיד הוא גם "בכור"?

◆ שאלות של תאומים...

דבר העורך

מאמא, תפילתך התקבלה!!!

מעשה מרטיט לבבות ועוצר נשימה, שאירע ברוסיה הצארית בתקופת הקנטוניסטים, ואשר נשמתו מדור לדור, עקב האמונה הכבירה ורגשות הטהרה הנעלים שנתגלו בו, סופר על ידי הגאון רבי מנחם צבי ברלין שליט"א. זהו אחד מן המעשים אשר כל השומעם אינו יכול שלא ליטול מהם לקח מלא הכף.

שלטון הצאר הרוסי, אכזרי ומר היה. בכל נתיניו התעלל שליט רשע זה, ואת עצמת שנאתו, הוא תיעל אל קהילות היהודים אותן הניח למשיסה ולביזיה. ילדים קטנים נחטפו מבתי הוריהם לאור יום כדי לשמש כחיילים בצבא הצאר, וזוועות נוספות, אשר תוארו במקומות רבים, חקקו את שמו לדראון עולם בדברי ימי הארוכים של האומה היהודית.

בתוך ים האכזריות הנורא שבו ניסו היהודים לשרוד, נצצה קרן אור זעירה בדמות חוק מיוחד שקבע, כי אין לגייס לצבאו של הצאר ילד יחיד לאם אלמנה. ילדים יחידים נקרעו מחיק הוריהם, יתומים אומללים גם הם נתלשו מבתיהם, אך ילדים יחידים, אשר גם יתומים היו, לא הורחקו מקינם. רחמים שכאלו.

אולם חוק לחוד ומעשים לחוד. היה זה באחת העיירות הנידחות ביותר שברוסיה. בצהרי היום הפועה לפתע פלוגת חיילים במטרה לגייס ילדים מקרב תושבי העיירה. השמועה על בואם של צידי הנפשות פשטה כאש בשדה קוצים, ואיש איש עשה כל אשר לא ידו כדי לחלץ את ילדיו מן הגורל האומלל שציפה להם. הכל ידעו, כי ילד אשר "יחונך" בצבא הצאר, לא יתגורל כיהודי בכל חייו הבוגרים. בודדים בלבד ניצלו מגורל זה ושמרו על יהדותם.

החיילים שוטטו בשבילי העיירה, זועמים וכועסים על טרפם הנמלט מתחת ידיהם. והנה, מולם חלף ילד יהודי בעל עיניים טהורות, תמים וקדוש, אשר לא ידע מאומה על הסובב אותו.

אביו הלך זה מכבר לעולמו, עוד בטרם נולד אברמל, והמנה של אמו האלמנה לא היה בידה מעולם. את כל עיתותיה הקדישה לעבודה מפרכת שהיה בה כדי לפרנס בצמצום את נפשה ואת נפש עוללה היקר לה מכל.

תוך רגעים מספר הושלך אברמל המבועת לעגלת החיילים, ויהודים מבוהלים שהציצו מבין חרכי חלונותיהם המוגפים, הביטו בחרדה בזוועה הנוראה. הם לא יכלו לתאר לעצמם, כיצד ניתן ליידע את

דף קלד/א ותקופות וגמטריאות

חכמת הגימטריאות

סוגייתנו מציינת שרבן יוחנן בן זכאי שלט בכל מממני התורה, כולל בחכמת הגימטריאות. דרך זו של דרשות על פי גימטריאות שייכת לחלק הרמז שבפרד"ס, ומספר אפשרויות כלולות בה. ניתן למצוא רמזים על פי חשבון האותיות לפי ערכן המספרי, וכן ניתן למצוא רמזים על פי שפת האת-ת-ב-ש, בה האות "אלף" מחליפה את האות "תו" ולהיפך, האות "בית" באה במקומה של האות "שין", וכן הלאה. דוגמא ידועה לשימוש בחכמת הגימטריה נמצאת במסכת נזיר (ה/א) בה מבואר, כי ימי נזירותו של אדם שאמר "הריני נזיר" ולא פירש את תקופת נזירותו, הם שלושים יום, שהרי נאמר בפסוק (במדבר ו/ה) "קדש יהיה" - "יהיה" בגימטריה שלושים. כן למדו חז"ל, כי כמות הבצק החייבת בהפרשת חלה היא ארבעים ושלוש ביצים [וחומש], כמנין **'חלה'** (במדבר רבה פרשה י"ח). גם במסכת שבת (ע/א, ע"ג) עיין ברש"י, ד"ה "בדריים" מבארת הגמרא שמניין ל"ט מלאכות שבת נלמד מגימטריה. אנו אף מוצאים שמספר המפורש בתורה אינו אלא גימטריה, שהרי על הנאמר (בראשית יד/ד): "וירק את חניכיו... שמונה עשר ושלוש מאות" פירשו בגמרא (נדרים לב/ב) שהוא אליעזר שמנין שמו 318! [ראה אף ברש"י על התורה שם שהביא דרשה זו כפשוטו של מקרא. ועיין שפתי חכמים וכלי יקר שם שהעירו על כך]. כך גם דרשו חז"ל על הפסוק (בראשית לב/ה) "עם לבן גרתי", "גרתי" - תרי"ג מצוות שמרתי [ראה רשב"ם ד"ה "גימטריאות" שפי שזה נוטריקון, אך הקשו עליו שבברייתא הנ"ל חכמת הנוטריקון וחכמת הגימטריה נימנות בנפרד].

חכמת הגימטריה נמנית על ל"ב מידות שהתורה נדרשת בהן (ברייתא בסוף ברכות מח/ב בדפי המפרשים). שלא כשלוש עשרה מידות שהתורה נדרשת בהן, אין משתמשים בל"ב מידות לקביעת הלכה אלא כאסמכתא וסימן להלכה שהיתה מקובלת ביד חז"ל כהלכה למשה מסיני (רמב"ם פ"י המשניות נזיר שם, רא"ש שם), או לביאור המקראות והאגדות.

בנוסף לגימטריאות המופיעות בתלמוד ובמדרשים, הוסיפו חכמי הדורות ודרשו רמזים רבים מאד בדרך זו. מהם, ה"רוקח" בספרו "פירוש הרוקח על התורה", והנפוץ יותר - "בעל הטורים", פירושו על התורה של רבינו יעקב בן הרא"ש מחבר ה"טור". מהדיר ספר זה מוסר על שמועה מעניינת בשם התפארת שלמה מרדומסק, לפיה לא קרא בעל הטור שם לפירושו אלא "בעל הטורים", כדי לרמז שלא יזלזלו בפירושו, שנכתב על ידי מחבר ספרי הלכה ותלמיד חכם מוסמך.

גם ה"מרדכי" (ברכות פ"ח סימן קצ"ב) מסתמך על גימטריה. בהביאו את דברי הגמרא הלומדת מן הפסוק (יחזקאל ד/ג) "ככה יאכלו בני ישראל את לחמם טמא בגוים", שאין די בנטילת הידיים אלא יש לנגבן לפני אכילת הלחם, מפרש ה"מרדכי", ש"לחמם טמא" בגימטריה - "בלא ניגוב ידיים" הטור אף מעתיק את דבריו (או"ח סימן קנ"ח) וכותב, כי מכך ניתן ללמוד שאת ברכת "על נטילת ידיים" אפשר לברך אף לפני ניגוב הידיים, שהרי אף הניגוב עצמו חובה הוא.

ענייני נשמת

הר"ר **אליעזר צבי אדל** ז"ל
ב"ר אברהם יצחק ז"ל
נלב"ע י"ח בטבת תשנ"ט
תנצב"ה
הונצח ע"י ילדיו שיחיו

ענייני נשמת

הר"ר **יהודה לקס** ז"ל
ב"ר שלום ומלכה ז"ל
נלב"ע כ"ב בטבת תשס"א
תנצב"ה
הונצח ע"י זוג' מרת **חנה לקס** תח"י - גבעת שמואל
ילדיו י. **לקס**, שוהם, נ. **לקס**, יד בנימין, ד. **קליין**;
מ. **בוקובה** - גבעת שמואל

ענייני נשמת

מרת **זיסל אוסלקה** ע"ה
ב"ר פנחס יוסף הלוי ז"ל
נלב"ע י"ח בטבת תשס"א
תנצב"ה
הונצחה ע"י חתנה ובתה ידידינו הר"ר **שלמה לוי** הי"ו
וזוג' מרת **עדינה** תח"י וב"ב - תל אביב

בדור האחרון נתפרסם הסטיפלער בעל ה"קהילות יעקב", שבסוף ספרו "ברכת פרץ" על התורה מצורף קונטרס ענק של גימטראות, לפיהן דרשת חז"ל או פירוש רש"י על פסוק מסויים הם גימטריה של הפסוק עצמו! לדוגמא: על הפסוק (בראשית ב' ג) "ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו", מפרש רש"י: "ברכו במן... וקדשו במן". ויקדש אותו בגימטריה [עם הכולל] "ברכו במן וקדשו במן"!!!

יש גם גימטריה לגימטריה... לדעת בעל "תוספות יום טוב" (אבות ג/יח), פירוש המילה גימטריה הוא חשבון ומדידה - חכמת הגיאומטריה. אמנם, יש שדרשוה בנוטריקון, כגון, ה"בית יוסף" בכלליו לספר "הליכות עולם" (ד, ג) אשר מצייין, שגימטריה היא נוטריקון של המילים גיא - מטוריא, מישור מתוך הר. כלומר: הוצאת דרשה מפסוק הרי היא כהפיכת העקוב למישור, שהרי באופן זה למדים הלכה ממקום הנראה כביכול כבלתי אפשרי... מעניין לצטט את דברי רבי יהודה החסיד על הפסוק (דברים לב/מז) "כי לא דבר נַק הוא מכם", האומר, שבפסוק זה התורה רומזת שאין לזלזל בגימטריאות, שהרי סכומו של פסוק זה הוא כסכום המילה "גימטריאות"... - 679. בספר "לקוט מעם לועז" (דברים לב/מז) מוסיף, כי סכום המילים "כי לא דבר" הוא כמילה "גמטריה" - 267.

עם הכולל: בעל "שיבולי הלקט" (סימן רי"ב) כותב, כי כאשר מחשבים את הגימטריה אין אנו מקפידים על חסר אחד או יתר אחד. כדבריו גם כתב הרא"ש (ערכי פסחים סימן מ') שהוכיח זאת מציווי התורה לגבי ספירת העומר (ויקרא כג/טז) "תספרו חמשים יום" כאשר למעשה אנו סופרים ארבעים ותשעה יום בלבד.

דף קלז/ב אתרוג זה נתון לך... החזירו יצא לא החזירו יצא
האתרוג שחזר בלי פיטם...

בסוגיינתו אנו למדים כי גם "מתנה על מנת להחזיר" שמה מתנה. כלומר: הענקת מתנה לאדם, בתנאי שיחזיר אותה לבעליה לאחר זמן מסויים, נחשבת כמתנה גמורה, ואם מקבל המתנה לא החזירה כנדרש, יוברר מלכתחילה, שהוא לא קנה את המתנה מעולם. מתנה מעין זו מקבלת ביטוי נרחב ביום הראשון של חג הסוכות. ביום זה, אדם מקיים מצוות נטילת ארבעת המינים אך ורק באתרוג, לולב, הדס וערבה השייכים לו, ואין אפשרות לקיים את המצווה בארבעת המינים של הזולת, גם אם הלה מסכים לכך. לפיכך, אדם שאין לו ארבעת המינים, קונה אותם מחבירו ב"מתנה על מנת להחזיר", ולאחר קיום המצווה הוא מחזירם לבעליהם, וכך, הוא מקיים את המצווה, וגם חבירו, יכול לקיים את המצווה לאחר מכן, שהרי ארבעת המינים שבו לרשותו, וכך גם נוהגים ("שולחן ערוך" א"ח סימן תרנ"ח סעיף ד').

ההסבר הרווח בין הפוסקים בדבר מהותו של קניין זה הוא, שבעל החפץ מעביר את הבעלות עליו באופן מוחלט, אלא שמתנה זו, תנאי בצידה, שאם לא תוחזר לבעליה, יוברר למפרע שמעולם הוא לא נתנה. לדבריהם, על בעל החפץ לשוב ולעשות קניין בחפץ כאשר הוא מוחזר לו, וכך פוסק ה"שולחן ערוך" (עיי"ש ברמ"א סעיף ה: עיי" ב"קצות החושן" סימן רמ"א ס"ק ד', שחולק על כך וסובר, שבעל החפץ מקנה אותו לזמן קצוב, שלאחריו החפץ חוזר מאליו לבעליו).

עם ישראל מהדר במצוות. לפיכך, כאשר אחד מבני החבורה זכה ועלו בחלקו ארבע מינים מהודרים, לעיתים חביריו קונים אותם ממנו ב"מתנה על מנת להחזיר" כדי לצאת ידי חובת המצווה בהידור. כך הראשון נוטלם מבעליהם ב"מתנה על מנת להחזיר", ולאחר קיום המצווה הוא מקנה אותם לרעהו, גם כן ב"מתנה על מנת להחזיר", וכן הלאה, עד שהאחרון מבני החבורה מחזירם לידי בעליהם. ברם, פעמים האתרוג נופל בין לבין, ונפסל... התנאי היה, כמובן, להחזירו כאתרוג כשר, ולא כאתרוג הראוי לעשות ממנו מרקחת אתרוגים (עיי" "משנה ברורה" סימן תרנ"ח ס"ק י"ג). נמצא, אם כן, שכל בני החבורה לא יצאו ידי חובה... האמנם?

לא החזיר את האתרוג אבל נחשב כמי שהחזירו: לכאורה, הסברה נותנת שכך הם פני הדברים. והנה, אצל ה"חזון איש" אירע כן, והוא הורה שאכן ראוי להחמיר וליטול את ארבעת המינים מחדש, אך מעיקר הדין יצאו ידי חובה אלו שנטלוהו טרם שנפסל. את הכרעתו הוא נימק בחילוק מרחיב את הדעת בין הנותן אתרוג לאדם אחד בלבד ב"מתנה על מנת להחזיר", לנותנו למספר אנשים. שכן, הנותנו לאחד והלה המשיך והקנה אותו לאחרים, ברור שאם לא חזר האתרוג לבעליו, גם הראשון לא קיים את תנאו וממילא נחשב גם הוא שמעולם לא קנה את ארבעת המינים הללו. לעומת זאת, כאשר מספר אנשים ממתנינים לקיום המצווה, והראשון מקנה לחבירו את ארבעת המינים בהסכמתו ובעידודו של בעליהם, הוא נחשב כמי שהחזירו לבעליו, שהרי עשה את רצונו. לפיכך, מי שמידיו נפל האתרוג, הוא שתנאו בטל מעיקר הדין, אך כל השאר קיימו את המצווה כדת וכדין ("מועדים וזמנים" ח"ו סימן מ"ד. סברא זו גם כתב ה"ביכורי יעקב" בסוף סימן תרנ"ח ס"ק י"ז).

האם האומללה על האסון המחריד שפקדה. איש לא יצא את ביתו. רבים רצו לסייע לילד החטוף, אך הכל ידעו כי אין מה לעשות. גזירה היא מלפני **בעיניים** קרועות ובוכיות התבוננו היהודים כיצד משתעשעים הגויים בילד הרך שבידיהם. יללותו המחרידות הגבירו את שחוקם ההולל של הפורעים שהגבירו את התעללותם בו, עד אשר החלו להשליכו ככדור מהכא להתם ומתתם להכא. בתוך כך החלו מספר עגלות מן השיירה לנוע לכיוון היציאה מן העיירה, ואברמיל מת מות קדושים, כאשר הושלך לעבר אחת מן העגלות ונרמס תחתיה.

החיללים יצאו את העיירה כשהם מותירים אחריהם את גופתו הקטנה של אברמיל, מתבוססת בדמה. אט אט, ללא קול, ללא אומר ודברים התקבצו אנשים סביבות אברמיל, ועיניהם העצומות דמעו כמים על שבר בת עמי. **לאחר** שעה קלה הבינו הנוכחים, כי עליהם לטכס עצה כיצד לבשר לאלמנה, כי היא גם הפכה לאם שכולה. לבסוף, נטלה קבוצת יהודים על עצמם את המשימה הקשה מנשוא. בראש מושפל ובכתפיים שחוחות התייצבו חברי הקבוצה בבית מעבידתה של אמו של אברמיל.

בקול נמוך החל המבוגר שבחבורה לספר לאם את תחילתו של המאורע. מידי פעם בפעם הוא השחיל פרטים קשים יותר ויותר, כדי להקנות במעט את עוצמת הבשורה הקשה. כאשר שמעה האם שבנה נחטף על ידי חיילי הצאר, ובטרם הספיקו לספר לה את סופו האומלל, כבר ראתה בעיני רוחה את אברמיל היקר הופך לחייל קשות, מחוספס, מתרחק מן היהדות ונטמע בקרב הגויים אשר איתם הוא עתיד לשרת שנים ארוכות בו ברגע פכרה האלמנה האומללה את אצבעות ידיה ונשאה את עיניה לאבינו שבשמים באמרה: "טאטע זיכר. אני מבקשת ממך. בני זה, ממחד עיני, מעולם היה משוש ליבי וחדות נשמתו עתה, כאשר הוא נחטף על ידי ערלים בני עוולה, אנא, אבינו שבשמים, קחהו אליך! טול את נשמתו הצחורה והכניסה תחת כסא כבודך, בטרם יפלו בה כתמים על ידי רשעים אלו שדיחורו מדוך היהדות. איני רוצה שאברמיל יהיה בידיהם של טמאים אלו. מוטב ימות יהודי משיחה כגוי!"

בקול לא קול אמר לה היהודי: "מאמא. תפילתך התקבלה!!!! הקב"ה אסף את אברמיל אל חיקו. הוא מת כיהודי קדוש!!!!"

כעבור מספר שעות השחירה העיירה הקטנה מהמון אדם. אמונתה הטמירה ועצמת רוחה של האלמנה השכולה עשו להם כנפיים בכל הסביבה, ולא נותר איש בביתו. הכל הלכו ללוות את אברמיל בדרכו לאבינו שבשמים.

במהלך מסע ההלוויה אל בית העלמין שבקצה העיירה, הלכה האם ליד המיטה הקטנה עטופת הלית, ובעודה מתעטפת ביגונה, לא פסקה להודות ולהלה לבורא עולם, שחילץ את בנה מציפורני השמד!

אמרו חכמי אותו דור, זהו שאמר דוד המלך בתהילים (פח/יב) "היִסַּפּר בקבר חסדך אמונתך באבדון". לעיתים, כאשר נוכחים שהאמונה עלולה לירד לטמיון, אזי הקבר הוא חסד עבור האדם. **אורח** חייהם המופלא של יהודי העיירות בגולה, שנוהל בהשקט ובצנעה אך מתוך מחשבה תמידית כיצד לקיים את רצונו יתברך, למלא את מבוקשו, להשאר קרובים אליו וכך לזכות לחיי נצח, יכול לשמש לכל אחד מאיתנו מקור לשוב ממנו עוז רוח ותעצומות נפש.

אנשים נפלאים אלו חיו כיהודים בכל רגע מרגעי חייהם. רבות ניתן ללמוד מאחיזתם האיתנה בעץ האמונה, ומהכרתם, המדהימה בעצמתה, שהקב"ה מנווט את עולמו בחן בחסד וברחמים, ומיטיב עם בראיו בכל אשר הוא עושה.

המעוניין לזכות את הרבים
בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת
שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל,
מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי,
ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה.
כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק, פקס: 03-570-67-93
mendelson@meorot.co.il

דף קלח/א בני בכור

האם בן יחיד הוא גם "בכור"?

רבי אברהם דוד כהנא שפירא זצ"ל, רבה האחרון של קובנה, חוקר בספרו "דבר אברהם" (ח"א סימן כ"ז), אם בן יחיד, ללא אחים זכרים, נחשב "בכור"... כלומר: כאשר הוא יורש את אביו, האם דינו כבן פשוט שמקבל את חלקו, או שמא חצי מהירושה הוא מקבל כ"בכור". ואם תאמר, הרי בכל מקרה הוא יקבל את כל הירושה, ומה הבדל יש כיצד "דינו"? ובכן, המקרה הבא ילמדנו, כי לחקירה זו השלכה מעשית ביותר.

כפי שהובא בהרחבה בגליון הקודם, בעבר רווח המנהג לתת לבת "שטר חצי זכר", שלפיו היא תקבל בירושה חלק כחצי בן. לפיכך, אדם שהותיר אחריו שלושה בנים ובת שבידה "שטר חצי זכר", נחשב הדבר כאילו הותיר אחריו 3.5 בנים, והבת תקבל שביעית מן הנכסים, שהרי היא "חצי זכר".

וכיצד נחלק את הירושה כאשר אדם הותיר אחריו בן בכור ובת אחת בעלת "שטר חצי זכר"? עיון קל יבהיר, כי ההכרעה תלויה בצדדי הספק הנזכר. שכן, אם הבן אינו נחשב כבכור, אזי יש לחשב זאת כאילו האב הותיר אחריו 1.5 ילדים, והבת, שהיא חצי, תקבל שליש מן הירושה. אולם, אם בן זה נחשב "בכור", הרי הוא יורש שני חלקים, חלק אחד כבן רגיל וחלק נוסף כ"בכור", ולפיכך, יש לחשב זאת כאילו האב הותיר אחריו 2.5 ילדים והבת תקבל חמישית בלבד מן הנכסים.

שאלה זו העסיקה תלמידי חכמים רבים, כעדותו של בעל ה"שואל ומשיב" (שו"ת מהדורה קמא סימן קכ"ג): "הגאון מוה"ר ד אופנהיים והגאון מוה' יונתן בעל אורים ותומים שהיה אז דרשן בפראג והשב יעקב והרבנים השואלים כולם לא מצאו מענה". אמנם, יש מן האחרונים שפשוטו את הספק מסברא. שכן, ירושת הבכור מוגדרת בגמרא (בבא בתרא קכד/א עיי"ש) כ"מתנה". ממי? יש אומרים מאחיו. מעתה, אם אין אחים, גם אין מתנה, וממילא אין הוא יורש ירושת "בכור" (עי' שו"ת "עטרת צבי" סימן ב').

דף קמ/ב אם תלד אשתי זכר יטול מנה

שאלות של תאומים...

משנתנו עוסקת באדם אשר לפני מותו ציווה כיצד לחלק את נכסיו ואמר, שאם תלד אשתו בן זכר - אותו בן יקבל מנה, ואם היא תלד בת - תקבל בת זו מאתיים. המשנה מוסיפה שאם אשתו "ילדה זכר ונקבה" - זכר נוטל מנה נקבה נוטלת מאתיים". לדעת הרא"ש (שו"ת הרא"ש כ"ל פ"א סימן ב'), כוונת המשנה היא, שהאשה ילדה תאומים, והבן יקבל מנה והבת תקבל מאתיים (עיי' רשב"ם ד"ה "ה"ג אם זכר" שחולק על פי זה ועיי' מהרש"א). להלכה נפסק ("שולחן ערוך" חו"מ סימן רנ"ג סעיף כ"ז) כדעת הרא"ש. הפוסקים דנים בספקות שונים אשר נוצרו בעקבות לידה בלתי צפויה של תאומים.

שאלה של חשבון: לפני כשבע מאות שנה ציווה אדם בטרם מותו, שאם אשתו תלד זכר יקבל אותו בן שני שלישים מנכסיו והשאר ינתן לאחיו [של הנפטר], ואם תוולד נקבה, היא תקבל שליש בלבד מן הנכסים, ואחיו יקבלו את שני השלישים הנוותרים. לבסוף נולדו תאומים - זכר ונקבה... כיצד יש לחלק את הירושה?

ובכן, כאשר ננסה להתחקות אחר הלך רוחו ומחשבתו של הנפטר, אבי התאומים, נגיע למסקנה, שיש לחלק את הירושה **לשבעה חלקים:** ארבעה חלקים יש להעניק לבנו, שני חלקים יש להעניק לאחיו של הנפטר ואת החלק השביעי יש להעביר לבתו. זאת, מאחר שמצוואתו נוכחנה לדעת, שהוא מבקש לתת לבנו פי שניים מאשר לאחיו - שהרי אמר, שאם יולד זכר הוא יקבל שני שלישים ואחיו יקבלו שליש בלבד. בנוסף לכך הוא רצה, שאחיו יקבלו פי שניים מבתו - שהרי אמר, שאם תוולד בת היא תקבל שליש ואחיו יקבלו שני שלישים. לא נותר איפוא, כי אם להעניק לבת חלק שביעי, ולאחים כפול מאשר לבת - שני חלקים, ולבן כפול מאשר לאחים - ארבעה חלקים.

שאלה זו הופנתה אל רבינו הרא"ש (שם), שהכריע, כי הבן יקבל את כל הירושה! זאת, מאחר שלידת תאומים לא נכללה בתנאו של האב, וממילא התנאי בטל והבן יורש את כל הנכסים, וכן נפסק להלכה ("שולחן ערוך" שם סעיף כ"ח).

נדבת ח"י רוטל ל"ג בעומר: במקרה נוסף שאירע בימינו, נדר יהודי חשוך בנים, שאם ייושע הוא ינדב ח"י רוטל של משקה לרווחת העולים בל"ג בעומר לציון הקדוש במירון. לתקופת השנה, אכן, חננו ה' יתברך, ואשתו ילדה תאומים. משכך, היו שטענו שעליו להביא ל"ו רוטל שהרי נושע פעמיים. אך כמובן, שלא היה עליו להעלות מירושה, כי אם ח"י רוטל בלבד, שהרי גם אם נושע פעמיים, הרי הבטיח ח"י רוטל ולא יותר.

מענה לשון

דף קל/ב ומר סבר: מעשה - רב

מעשה רב או מעשה רב

"א"ר זריקא א"ר אמי א"ר חנינא אמר רב: הלכה כר' יוחנן בן ברוקה. אמר ליה ר' אבא: הורה איתמר. במאי קמיפלגי? מר סבר: הלכה עדיפא, ומר סבר: מעשה רב. תנו רבנן: אין למדין הלכה לא מפי [ת] למוד (אכמ"ל במעללי הצנזורה, שבעוה"ר מונצחים עדיין בהרבה מספרינו) ולא מפי מעשה - עד שיאמרו לו הלכה למעשה, שאל ואמרו לו הלכה למעשה - ילך ויעשה מעשה, ובלבד שלא ידמה"... לומדים רבים רגילים לפרש, ש"מעשה רב" הוא צירוף סמיכות (כלומר, שני שמות הסמוכים זה לזה, והשם השני, "הסומך", מסביר את השם הראשון, "הנסמך") שניתן לפרשו: "מעשה של הרב". אך לפי הבנה זו, המשפט בסוגייתנו חסר, ועל כרחו להשלימו כך: "מעשה רב [- הוא רב]", או כך: "מעשה רב [עדיף]". פירוש דחוק זה הושפע מהשימוש בביטוי זה בלשון המדוברת כיום. ברם, הפירוש הנכון הוא (כפי שכתב הרב

נסא דברכתא

מעומקא דליבא

נשגר בזאת ברכת מזל טוב

לרגל השמחה השרויה במעונם של

הרבנים מגידי השיעורים מבית מדרשנו

הרה"ג לוי יצחק ברנשטיין שליט"א

מפעל משכן רהיטים - נתניה

לרגל נישואי הבן

הרה"ג ישראל נוישטט שליט"א

ביה"כ אוהל ברכה - חיפה

לרגל הולדת הבת

הרה"ג שרגא פישוהוף שליט"א

בנק לאומי - תל אביב

לרגל הכנס בנו בעול תורה ומצוות

בברכת התורה ולומדיה

מאורות הדף היומי

בשורה משמחת לתושבי צפת

הננו להודיע על פתיחת שיעור חדש

בביה"כ תפילה למשה - לעלוב

רח' רימונים (פי' רח' הנשיא)

בשעה 20:30

מפי מגיד השיעור

הרה"ג אליעזר לזר שליט"א

תפילת ערבית 21:30

